

MIÐVIKAN

ein vanlukka fyri Porkeri

Kristianna við elstu dótrini Margith

Kristianna Sørensen, kona Hans Paula undir Stígunum.

Hetta vóru tær, sum doyðu av nátasjúkuni í Porkeri í 1937:
22 árig gift kvinde, J.M., f. 3/7 1915 d. 7/9 1937
38 árig gift kvinde, K.M.S.S f. 31/7 1899 d. 19/9 1937
32 árig gift kvinde P.P.B, f. 22/8, d. 30/9 1937
38 árig gift kvinde S.N.H f. 11/9 1899, d. 1.10 1937
26 árig gift kvinde K.M.D. f. 3/10 1910 d. 17/9 1937

Sum tað sæst eru konurnar í onkrum føri deyðar dag um dag. Í øðrum vóru tveir dagar millum, so í fleiri umførum stóðu fleiri av kvinnunum undir børu í senn. Hetta hevur sjálv-sagt sett sítt merki á bygdina.

Hetta ár doyðu 10 kvinnur í landinum av havhestasjúkuni, so helvtin vóru porkeningar. Av teimum sum doyðu av nátasjúku vóru nógv flest suðringar.

Tað var hvørt hús í bygdini, sum var ávirkað av hesum. Tað vóru jú eisini nógv børn, sum mistu mammuna. Fleiri av konunum vóru við barn, og tey børnini vóru sjálv-sagt eisini offur fyri henda sorgar-leikin.

Eg minnst eisini, tá ið kona Hans Paula undir Stígunum, Kristi-

anna, doyði tann 19.9. hetta sama ár. Dóttir hansar Margith og systir mín, Hjørdis, vóru altíð so væl. Margith var nokk so nógv uppi hjá ommu síni á Matteisini. Húsini standa har uppi enn. Hetta var av fremstu húsum tá í tíðini. Margith var elst av systkjunum. Tí kom hon longu 12 ára gomul at fáa ábyrgd heima.

Hans Pauli var burtur til skips, og hann visti av ongum, at konan var deyð. Tá ið jarðarferðin av Kristionnu var í gongd síggja teir skipið, Hans Pauli var við, Agnes Louise, koma inn eftir fjørðinum. Steðgað var sostatt við jarðarferðini, til Hans Pauli var komin í land í Vági. Í staðin fyri at hitta eina fegna konu, mátti hann ta tungu leið beint til jarðarferðina hjá henni.

Ein onnur sorgarsøga er tá ið pápi Hans Paula, Jóannes, doyði. Hann fekk hálsbetendils og var ringur av tí. Hann skuldi so fáa ein heilivág móti hesum.

Samstundis skuldi ein maður í Vági fáa medisín til eitt heilt annað endamál. Men her var bland komið í. Betta, mamma Hans Paula, segði, at hon gav manninum um kvøldið av hesum skeiva medisíninum og hon sá, at hann versnaði, tá gav hon honum meira. Hon angraði til sín doyggjandi dag, at hon skuldi geva

honum meira av hesum medisíninum, tí tað gjørdi bara ilt verri.

Men tey kláraðu seg gott Undir Stígunum. Tey høvdu nakað av ogn. Betta var ein virkin kona. Hon vevaði fyri fólk, og hon vevaði til tey sjálvi. Har varð einki keypt.

Hans Pauli var ein raskur maður, tað sæst á stykkinum hjá honum. Eg kann ikki ímynda mær, hvussu nógv tons av gróti hann koyrði niður í jørðini. Her er alt ein slætti, og tað var væl gjørt eisini, so ikki var neyðugt at fara aftur um aftur.

Fyrst koyrði hann tað stóra grótið niður í, og so tað smærra aftur. Undir krígunum var øgiligt ar-beitt uppá jørð her. Her var nógurvur hagi gjørdur til vakran bø.

Eg og Hans Pauli vóru væl. Hann var uppstillaður til kommunuvalið. Hann kom til mín at fáa meg upp á listan. Hann var leingi í kommunu-stýrinum.

Hans Pauli hjálpti mær eisini at skjóta, tá ið eg gróv út fyri húsini. Tað var sum ofta stórir steinar at fáa upp. Hetta verður í dag ornað við maskinum.

Um nátasjúkuna

Nátasjúkan var bert ein av vanlukkunum sum raktu føroyingar hesa tíðina. Eingin visti frá byrjan av, hvat hetta var og hvi serliga kvinn-

Hans Pauli undir Stígunum kom av skipi beint í jarðarferðina hjá konuni, Kristionnu

ur vórðu raktar. Tað vóru tveir danskir læknar, sum gjørdi sítt fyri at staðfesta sjúkuna, og teir vóru R.K. Rasmussen, lækni á Eiði, og Arthur Rasmussen, seinni Vaag, lækni í Vági. Læknin í Vági kendi seg snýttan fyri heiðurin til fyrimun fyri læknan á Eiði. Tað verður við-urkent, at nakað var um hetta. Tað komu nakrar misskiljingar í, tí báðir itu Rasmussen.

Arthur Vaag gav út í 1967 ein bóklíng "Havhestesygen 1930-1938", har hann lýsir gongdina við nátasjúkuni. Hann greiðir frá, at hon var fyrstu ferð staðfest í 1930. Men tað var ikki fyrr enn í 1937, at læknar fingi illgruna um, at hetta var ein serstøk sjúka, sum tó var væl kend uttan fyri landoddarnar. Hetta sæst eisini í Føroyatíðindi, sum kom út í Suðuroy, og sum tí hevði meira samband við sjúkuna enn hini bløðini. Her verður í 1937 sjúkan nevnd septembersjúkan eftir mánaðinum, sum hon tók seg upp. Arthur Vaag man hava eisini sín leiklut í staðfestingini av sambandinum millum sjúkuna og nátaveiðuna.

1. oktober 1938 hevur Føroya-tíðinda ein stubba, har tað m.a. verður sagt:

Havhesten og Septembersygen

Der er nu kommet Besked fra Robert Kock Instituttet i Berlin om, at det er lykkedes at paavise Virus (Smittekim) i den 3 Sending Hav- heste her fra Færøerne, der blev nedsendt til Undersøgelse. Og det anses for godtgjort, at det drejer sig om Papegøjesyge Virus.

Selvom det kan betragtes

Johan Danbjørg hevur framvegis politiska áviran meira enn 40 ár eftir, at hann er deyður

som givet, at Smittekimer til den uhyggelige Septembersyge fra Havhesten til Mennersker, ud- taler Videnskaben ikke noget herom endnu, den skal jo kunne føre uigendrivelige Beviser for de Resultaters Rigtighed, den maatte komme med.

Men der kan dog næppe være Grund til at nære Tvivl om, at det skulle være et mærkeligt Sam- mentræf om Septembersygen net- op holdt sig fra de Bygder, hvor Havhestefangsten i Aar har været Indstillet og hvor Sygen i de fore- gaaende Aar har krævet saa mange Ofre.

Ein av hesum bygdum man hava verið Porkeri, tí í 1938 doyri eingin í bygdini av nátasjúkuni. Tilsamans eru hetta ár fyra slík deyðsføll og bert eitt er í Suðuroy, tað er í Froð- bæ.

Arthur Waag (1896-1988) Lækni í Vági 1927-34. Var tann fyrsti sum staðfesti havhestasjúkuna

Komandi partur

Í komandi parti verður millum annað greitt frá útróður og vanlukkuni við Búgvunum í 1940.